

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO FE ABLÐDEVINYENYE NU KPÐODZINYA

KPÐKPLÐYIDEME

Esi woðe dzesi kɔtɛ be, amegbetowo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɛ, anye gɔmedokpe na amegbetɔfomea fe ablɔdemenɔ, nutefewɔwɔ kple ɲutifafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, ablɔdevinyenye si nye amegbetɔ desiadɛ tɔ la ɲu mabumabu akpɔ gbɛ wòtso be hlɔnuwɔwɔ ðe amegbetɔfomea ɲu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre ðe nuwɔna vloɛ sia ɲuti ale woðe adzɔgbɛ heðoe kplikpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nanɔ agbe le ablɔde me, aɛ efe didi agblɔ faa vɔvɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòxɔ se, avo tso ɲɔdzidodoname si me eye hiãkame maganye agbenɔnɔ fe afɔklinu na ame hahoawo o ɲuti la,

Esi woðo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Ablɔdevinyenye ɲu Kpeðodzinya la ɲu, be ametetedeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɛ be ame aɛke nayi eðokui ta vli gei la to aglãdzedze me o ɲuti la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo ðe ɲgɔ le xexemedukɔwo katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ Fofuawo ðe adzɔgbɛ le wo fe Doðo si te wode asie la me be, to Amegbetɔ fe ablɔdevinyenye ɲu Kpeðodzinya me la, amegbetɔ desiadɛ, eɖanye nyɔnu alo ɲutsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔnɔ azɔ ðe ɲgɔ, ablɔde asu amesiame si wu tsã eye agbenɔnɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi ðe Kpeðodzinya dzi la ðe adzɔgbɛ be yewoakpɔ eghɔ be amesiame de bubu Kpeðodzinya la kple amewo fe ablɔdemenɔnɔ bliboe ɲu kpakple ɲkuléle ðe doðo la ɲuti to ðekawɔwɔ me kple Xexeme Dukɔ Fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Ablɔdemenɔnɔ gɔmesese tsitotsito nye nu vevitɔ wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛdeðe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKO FOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã DEM:

Amegbetowo fe Ablɔdevinyenye ɲu Kpeðodzinya sia be, enye doðo si dzi mieda asi do na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔbɔ desiadɛ le afisiafi azɔ ðe Kpeðodzinya sia nu. Woakakae ðe xexeame katã to efiafia kple emedede na amewo me. Esia awɛ be amewo nase Kpeðodzinya la gɔme eye woaxɛ, awɔ ðe edzi be, agbenɔnɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔbɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeðodzinya la ðe Xɔðeasinyigba siwo dzi dum dukɔ aɛwo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPÐODZINYA DODO 1

Wodzi amegbetowo katã ablɔdeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɛ. Susu kple dzitsinya le wo dometo desiadɛ si eyata wodze be woanɔ anyi le ðekawɔwɔ blibo me.

KPÐODZINYA DODO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le ablɔdevinyenye fe doðo siwo katã le Kpeðodzinya la me me. Woawɔ doðo siawo dzi vototodeameme manɔmetɛ ðe efe dzɔtsofe, ɲutigbalẽ fe amadede, ɲutsu alo nyɔnyuɛnye, gbeɣɣgbɔ, xɛsehamenɔnɔ, dunyasehamenɔnɔ, ame fe susu fe votototo, ðevinyenye alo dofe tɔxɛ aɛke ta o.

Gawu la, vototodeameme madze le ame aɛke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɖanye dukɔ nɔ-eðokui si o, eɖanye xɔðeasi dukɔ alo dukɔ manɔðokui si o,

vovotodeameme nuwɔna aɖeke mayi edzi ku ɖe enu o.

KPEDODZINYA DODO 3-LIA

Ele be amesiame nanɔ agbe leablɔɖe kple dedienɔnɔ me.

KPEDODZINYA DODO 4-LIA

Womatsɔ ame aɖeke awɔ kluvie alo aɖoe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEDODZINYA DODO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asɛ tame le enu, awɔ hlɔnu aɖeke ɖe enu, ahe to nɛ ahaɖi gbɔe o.

KPEDODZINYA DODO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEDODZINYA DODO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo tavivli me vovototomanɔmee.

KPEDODZINYA DODO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe vɔnudrɔ̃fewo hena ɖɔɖɔɖowɔwɔ siwo ku ɖe efe ablɔdevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEDODZINYA DODO 9-LIA

Womalé ame aɖeke akpasesɛ̃tɔe, azi edzi ɖe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɖe adzemadze dzi o.

KPEDODZINYA DODO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɖo hekpɔe yi dukɔa fe vɔnudrɔ̃fe, afisi vɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɖe efe gomekpɔkpɔ, efe dɔdeasiwo kple hlɔnya ɖesiaɖe fomevi si woatsɔ ɖe enu la me nɛ.

KPEDODZINYA DODO 11-LIA

1. Womabu ame aɖeke agɔdzelaɛ le wɔna aɖe si to nuɖeɖi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɖeke agɔdzelaɛ ɖe nuwɔna aɖe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɖeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aɖeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEDODZINYA DODO 12-LIA

Ame aɖeke mekpɔ mɔ atɔsɛ̃ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aɖeke mekpɔ mɔ ato mɔ aɖeke dzi anya nu tso ame aɖe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aɖeke mekpɔ mɔ afo ɖi ame bubu nkɔ alo agblɛ enu o. Se la ɖe mɔ be ame aɖe si nu woaɖe afɔ sia fomevi ɖo la, navli eɖokui ta faa se la nɔdɔwɔwɔ me.

KPEDODZINYA DODO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aɖi tsa ayi dukɔ ɖesiaɖe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.

2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEDODZINYA DODO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si ava yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitsofe.

2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoɖowo ɲu o.

KPEDODZINYA DODO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.

2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEDODZINYA DODO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɖe srɔ la si be woadɖe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woadɖe wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.

2. Womazi srɔɖɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be srɔɖɖe la nanye srɔɖɖe eveawo fe didi.

3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEDODZINYA DODO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nunɔamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.

2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ ame aɖeke fe nunɔamesi si le esi la o.

KPEDODZINYA DODO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le ɖɔkui si le ablɔɖe me, awɔ efe dzitsinya ɲudɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze ɲu la nu. Ablɔɖemɔnu sia gɔmee nye be ame aɖe ate ɲu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ ɖɔkui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglāgbe to mɔ ɖesiaɖe nu mɔxexe manɔmee.

KPEDODZINYA DODO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le ɖɔkui si eye wòadɖe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia ɔ susuwɔwɔ le ame ɖokuisi le ablɔɖe me ɖe eme. Esia gɔmee nye be ame aɖeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɖe susu siwo do go tso nyagbefɔɖɖe ɖesiaɖe fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEDODZINYA DODO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɲutifafa me fe ablɔɖe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiamе.

2. Womazi ame aɖeke dzi be woanɔ habɔbɔ aɖe me o.

KPEDODZINYA DODO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ɔesiade si le efe dukɔ fe dziɖuɖunyawo me. Ate ɲu anye eya ɲuto alo ametiatia aɖo wo tefe le akɔdada me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiade sɔsɔe be woakpɔ gome le kpekpeɖeɲu siwo keɲ dziɖuɖu nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.
3. Dziɖuɖu ɔesiade fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woaɖe ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxewo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ɖoɖo nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada akɔ la, ade nu aɖaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aɖe si dzi woda asi ɖo ɲudɔwɔwɔ me.

KPEDODZINYA DODO 22-LIA

Hadomegbenɔɔ kple dedienɔɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiade. Ehiã be dukɔmevi ɔesiade nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛ to nunyanya tso efe dukɔ la fe ɖekawɔwɔ kadodo kple gbetadukɔwo ɲuti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeɖeɲu siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔnya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɖo si le vevie ɲuto la ɲuti.

KPEDODZINYA DODO 23-LIA

1. Dɔwɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia dɔwɔna si nyo ne la. Ati efe dɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòavli amemaxɔmaxɔ ɖe dɔ me ta vevie.
2. Fetu ɖeka fomeviwo xɔxɔ ɖe dɔwɔna ɖeka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.
3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be dɔwɔla la nate ɲu akpɔ eya ɲuto, srɔa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesi wodze amegbetɔ be wòano agbe ɲudzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado alɔe abe hadomegbenɔɔ fe viɖe ene.
4. Amesiame kpɔ mɔ aɖo dɔwɔlawo fe habɔbɔ anyi alo age ɖe ɔesiade si woɖo anyi xoxo la me ɖe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviɔli ta.

KPEDODZINYA DODO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziɖuɖudɔwɔla be woana gbɔɖemee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aɖewo dzi gake woaxe fetu dedi ne. Womaɖe ga aɖeke le efe fetu la me ɖe xeyixi siwo me menɔ dɔ me la ta o.

KPEDODZINYA DODO 25-LIA

1. Agbenɔɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nanɔ sesẽ, eya ɲuto, srɔa kple viawo nanɔ dedie to nuɖuɖu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeɖeɲunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔɔ me la xɔxɔ me. Ne dɔwɔna mele ame aɖe si o la, mɔnukpɔkpɔ li ne be ne edze dɔ alo zu wɔameto, srɔa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɖe dzo ɖe edzi si awɔe be magate ɲu awɔ naneke le eɖokui si o hã la, woakpɔ kpekpeɖeɲu.
2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwo kple ɖeviwo eye woana kpekpeɖeɲu wo. Ele be woakpɔ ɖevi siwo dzilawo ɖe wo nɔewo ɖe ɖodonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɖe wo nɔewo ɖe ɖoɖo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEDODZINYA DODO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nanɔ anyi na hehexɔxɔ le aɖaɲudɔwo kple dɔwɔna tɔxewo me. Le sukukɔkɔwo dede gome la, woaɖe mɔ na amesiwo ɲu ɲutete le la be woage ɖe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɔɔɔzinu nanye be woatu amegbetɔ ɔesiaɔe ɔo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɔemenɔnɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ngɔyiɔ to bubudede gɔmedɔkpe sia ɔu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔlɔwɔwɔ ade dukɔwɔ, gbeɔgbɔlɔwɔ kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe ɔutifafa va xexeame godoo.

3. Dzilaɔo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEDODZINYA DODO 27-LIA

1. Gbesiagbeɔbenɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gomee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɔe siwo hã dona tso dzɔɔɔmenuwo ɔuti nunya kple aɔanudɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li be woavli ame aɔe fe nutove ta to se ɔudɔwɔwɔ me. Nutove sia ate ɔu anye agbalẽɔɔlɔ, hakpakpa alo aɔanɔ nu bubu ɔesiaɔe fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si ɔuti tɔnyenye le ne.

KPEDODZINYA DODO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wɔanɔ efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwɔ kple ablɔɔevinyenye fe nyati siwo dzi miɔtɔ asii le Kpeɔɔɔdzinya sia me la xɔ anyinɔ ɔo blibo.

KPEDODZINYA DODO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ngɔyiɔwɔ wɔwɔ mekpɔ dukɔmevi ɔesiaɔe fe ɔkume le afisi efe ablɔɔevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔe le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɔevinyenye ɔuti dɔwɔwɔwɔ me la, wɔanye amesi aɔwɔ ɔe ɔɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔo la dzi hena siɔɔɔɔe kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwɔ kple ablɔɔemenɔnɔ si hea agbe nyui nɔnɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɔevinyenye ɔuti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEDODZINYA DODO 30-LIA

Mele be ame aɔeɔe naɔe naneke si le Kpeɔɔɔdzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɔeka aɔe koɔ to wɔnye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔeɔe natsɔe abe mɔnukpɔkpɔ ene aɔwɔ wɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblẽ nu le gomekpɔkpɔ kple ablɔɔemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɔɔɔdzinya sia me la ɔuti o.